

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Кафедра «Кримінальне, цивільне та міжнародне право»
(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

проф. Юрій ФІЛЕЙ

« 30 » 08 2024 року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 17 Кримінальне право

(шифр за відповідною освітньою програмою та назва навчальної дисципліни)

освітня програма (спеціалізація) Правоохоронна діяльність
(назва освітньої програми (спеціалізації))

спеціальність 262 Правоохоронна діяльність
(код і найменування спеціальності)

галузь знань 26 Цивільна безпека
(код і найменування галузі)

ступінь вищої освіти Бакалавр
(назва ступеня вищої освіти)

2024 рік

Програма навчальної дисципліни 2 Кримінальне право
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 262 Правоохоронна діяльність,
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Правоохоронна діяльність.
(назва освітньої програми (спеціалізації))

Розробник (и): Леоненко Т.Є., завідувач кафедри «Кримінальне, цивільне та міжнародне
право», д.ю.н., професор
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програма погоджена:

Завідувач кафедри

«Кримінальне, цивільне та міжнародне право»

Гарант освітньої програми

Тетяна ЛЕОНЕНКО
(ім'я прізвище)

21.08. 2024

Дмитро ШИЯН
(ім'я прізвище)

30.08. 2024

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
(найменування факультету)

Протокол від « 30 » 08 20 24 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Юрій ФІЛЕЙ
(ім'я прізвище)

30.08. 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Загальна характеристика

Обов'язковий освітній компонент	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	26 Цивільна безпека
Спеціальність	262 Правоохоронна діяльність
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	12	
Модулів	3	-
Змістових модулів	6	-
Семестр	1, 2, 3	1, 2, 3
Загальна кількість годин	360	
з них аудиторних:	116	24
<i>лекції</i>	58	14
<i>практичні</i>	58	10
<i>лабораторні</i>	-	-
<i>семінарські</i>	-	-
з них самостійної роботи:	244	336
Занять на тиждень	3	8
Індивідуальні завдання		
Форма контролю	залік, екзамен, екзамен	

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є засвоєння основних правових понять, категорій, кримінально-правових інститутів, базою для яких є Конституція України та чинне кримінальне законодавство; точне й глибоке засвоєння ознак, що характеризують склади окремих кримінальних правопорушень, опанування різних теоретичних концепцій та дискусійних положень, критичний аналіз проблемних питань і висловлювання по них своїх думок, а також застосування теоретичних знань та кримінального закону до конкретних фактів і ситуацій.

3. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення дисципліни: забезпечення викладання та вивчення курсу з метою всебічної підготовки висококваліфікованих спеціалістів-правоохоронців, які володіють основами теоретичних знань і практичними навичками їх застосування у професійній діяльності; систематизоване освоєння і закріплення у здобувачів вищої освіти правильного орієнтування в діючому кримінальному законодавстві; набуття та вміння застосовувати норми кримінального права при кваліфікації кримінальних правопорушень; сприяти вихованню у здобувачів вищої освіти поважного ставлення до закону про кримінальну відповідальність як важливого засобу захисту людини, її прав, свобод і законних інтересів, інтересів суспільства і держави від кримінально-протиправних посягань; розкриття зв'язків кримінального права України з іншими галузями права і юридичними навчальними дисциплінами.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити (дисципліна, вивчення якої має передувати дисципліні): Теорія держави і права.

Компетентності, що полегшують засвоєння дисципліни:

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання, що полегшують засвоєння дисципліни:

РН1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

Постреквізити навчальної дисципліни: Кримінологія.

Постреквізити: (перелік компетентностей та програмних результатів навчання).

Постреквізити (компетентності):

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних правопорушень.

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності.

Постреквізити (програмні результати навчання):

PH16. Застосовувати превентивні та примусові заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, публічному (громадському) порядку та безпеці, майну, законним інтересам держави, які виникли (або можуть виникнути) внаслідок учинення кримінальних або адміністративних правопорушень.

PH17. Використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави.

PH22. Оцінювати оперативну (бойову) обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати їх розвиток, застосовувати тактичні методи превентивного та силового втручання для запобігання та припинення правопорушень, усунення загроз внутрішньому безпековому середовищу, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, у тому числі у взаємодії з іншими уповноваженими на це органами та громадою.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Інтегральна компетентність: здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності:

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів.

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення.

Очікувані програмні результати навчання:

PH 4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

PH5. Розробляти тексти, документи з питань професійної діяльності, вільно спілкуватися українською мовою

PH10. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.

PH13. Знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи.

PH23. Здійснювати заходи з виявлення, запобігання, припинення та документування правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією РФ проти України, через законодавче забезпечення прав і свобод громадян, які знаходяться на окупованих територіях, правове забезпечення протидії колабораціонізму, відновлення правосуддя, підвищення рівня сприйняття закону населенням.

1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення кримінального права.

Тема 1. Поняття кримінального права

Поняття кримінального права. Поняття кримінального права як самостійної галузі права. Ознаки кримінального права. Соціальна обумовленість кримінального права. Предмет кримінального права. Метод кримінального права. Джерела кримінального права. Принципи кримінального права. Загально-правові принципи. Галузеві (спеціальні) принципи кримінального права. Невідворотність кримінальної відповідальності. Відповідальність за наявності вини. Особиста відповідальність. Диференціація кримінальної відповідальності. Економія кримінальної репресії. Завдання кримінального права. Функції кримінального права. Охоронна функція кримінального права. Запобігання кримінальним правопорушенням. Система кримінального права. Зв'язок кримінального права з іншими галузями права. Кримінальне право та суміжні галузі права (кримінальне процесуальне право, кримінально-виконавче право, адміністративне право). Кримінальне право в системі права. Загальна і Особлива частини кримінального права, їх єдність і взаємозв'язок. Поняття та система Загальної частини кримінального права. Кримінальне право як наука. Методи науки кримінального права. Завдання науки кримінального права. Кримінальна політика. Криміналізація. Декриміналізація. Пеналізація. Депеналізація.

Тема 2. Поняття та види кримінального правопорушення. Кримінальна відповідальність та її підстава

Поняття кримінального правопорушення та його ознаки. Суспільна небезпечність як матеріальна ознака кримінального правопорушення. Характер суспільної небезпечності. Ступінь суспільної небезпечності. Кримінальна протиправність як формальна ознака кримінального правопорушення. Винність, її зміст та значення. Караність як невід'ємна ознака кримінального правопорушення. Класифікація кримінальних правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень залежно від їх тяжкості. Кримінальний проступок. Нетяжкий злочин. Тяжкий злочин. Особливо тяжкий злочин. Поняття та ознаки

малозначного діяння, що формально містить ознаки кримінального правопорушення. Місце кримінального правопорушення в системі правопорушень. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень. Поняття кримінальної відповідальності. Зміст кримінальної відповідальності. Підстави кримінальної відповідальності. Форми кримінальної відповідальності. Реалізація кримінальної відповідальності. Покарання. Виконання (застосування) покарання. Кримінально-правові відносини. Суб'єкти кримінальних правовідносин. Предмет кримінальних правовідносин. Зміст кримінальних правовідносин.

Тема 3. Склад кримінального правопорушення

Поняття складу кримінального правопорушення та його значення. Значення складу кримінального правопорушення для кваліфікації кримінальних правопорушень. Загальна характеристика елементів складу кримінального правопорушення, їх зміст та органічна єдність. Обов'язкові та факультативні ознаки складу кримінального правопорушення. Об'єкт кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення (особа, яка вчинила кримінального правопорушення). Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення. Співвідношення понять кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення, складу кримінального правопорушення та диспозиції кримінально-правової норми. Класифікація (види) складів кримінальних правопорушень в залежності від ступеня та характеру суспільної небезпеки. Класифікація (види) складів кримінальних правопорушень в залежності від способу описання в законі. Класифікація (види) складів кримінальних правопорушень в залежності від особливостей конструкції. Основні функції складу кримінального правопорушення в механізмі кримінально-правового регулювання. Формула кваліфікації кримінального правопорушення та юридичне формулювання обвинувачення.

Змістовий модуль 2. Склад кримінального правопорушення.

Тема 4. Об'єкт кримінального правопорушення

Концептуальні підходи до визначення поняття об'єкта кримінального правопорушення: основна характеристика. Суспільні відносини, цінності; блага. Структура об'єкта кримінального правопорушення. Структура суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення. Суб'єкти суспільних відносин. Предмет суспільних відносин. Зміст суспільних відносин. Структура соціальних цінностей: потерпілі, соціальні блага, права та законні інтереси. Класифікація (види) об'єктів кримінального правопорушення «за горизонталлю». Загальний об'єкт кримінального правопорушення. Родовий об'єкт кримінального правопорушення. Видовий (груповий) об'єкт кримінального правопорушення. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Класифікація (види) об'єктів кримінального правопорушення «за вертикаллю». Основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Додатковий безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Багатооб'єктні кримінальні правопорушення. Додатковий обов'язковий об'єкт кримінального

правопорушення. Додатковий факультативний об'єкт кримінального правопорушення. Поняття предмета кримінального правопорушення. Відмінність предмета кримінального правопорушення від об'єкта кримінального правопорушення. Поняття потерпілого від кримінального правопорушення. Класифікація (види) потерпілих від кримінального правопорушення. Загальний потерпілий від кримінального правопорушення. Спеціальний потерпілий від кримінального правопорушення.

Тема 5. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

Поняття та значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення як елементу складу кримінального правопорушення. Суспільно небезпечне діяння як обов'язкова ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Форми суспільно небезпечного діяння. Поняття та види суспільно небезпечної дії як форми суспільно небезпечного діяння. Фізичні й енергетичні дії. Суспільно небезпечна бездіяльність як форма суспільно небезпечного діяння. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення, їх види та значення в кримінальному праві. Реальна шкода. Делікт створення небезпеки. Матеріальна (майнова) шкода. Нематеріальна (немайнова) шкода. Фізична шкода. Розподіл складів кримінальних правопорушень на формальні, матеріальні та усічені та його значення для кваліфікації кримінальних правопорушень. Поділ причинного зв'язку на необхідний і випадковий, безпосередній і опосередкований. Факультативні ознаки об'єктивної сторони та їх значення для кваліфікації кримінальних правопорушень. Спосіб вчинення кримінального правопорушення. Місце вчинення кримінального правопорушення. Час вчинення кримінального правопорушення. Обстановка (обставини, ситуація) вчинення кримінального правопорушення. Знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення. Значення нездоланної сили, фізичного та психічного примусу для вирішення питання про кримінальну відповідальність за вчинення суспільно небезпечного діяння.

Тема 6. Суб'єкт кримінального правопорушення. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування

Поняття та загальна характеристика суб'єкта кримінального правопорушення у кримінальному праві. Ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Фізична особа. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами окремих видів кримінальних правопорушень. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення. Юридичний критерій осудності. Медичний (біологічний) критерій осудності. Обмежена осудність. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Визначення віку кримінальної відповідальності за відсутністю офіційних даних, що його підтверджують. Види віку кримінальної відповідальності. Загальний вік кримінальної відповідальності. Знижений вік кримінальної відповідальності. Підвищений вік кримінальної відповідальності. Обґрунтування диференціації віку кримінальної відповідальності. Поняття спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Ознаки спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Види спеціального

суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття неосудності. Критерії неосудності. Медичний (біологічний) критерій неосудності. Хронічна психічна хвороба. Тимчасовий розлад психічної діяльності. Недоумство (олігофренія). Інший хворобливий стан психіки. Юридичний критерій неосудності. Наслідки визнання особи неосудною. Відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені в стані сп'яніння та її обґрунтування. Поняття примусових заходів медичного характеру. Мета примусових заходів медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру. Продовження примусових заходів медичного характеру. Зміна примусових заходів медичного характеру. Припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Примусове лікування та особи, до яких воно застосовується.

Тема 7. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

Поняття, ознаки та значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Принцип суб'єктивного ставлення. Вина як головна ознака суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Зміст вини. Сутність вини. Конституційні положення щодо встановлення вини при притягненні особи до кримінальної відповідальності. Форми вини. Поняття та види умислу. Прямий умисел. Непрямий умисел. Різновиди умислу, вироблені кримінально-правовою теорією та судовою практикою: визначений, невизначений, альтернативний, заздалегідь обдуманий, раптовий, афектований. Особливості змісту умислу в кримінальних правопорушеннях із формальним складом. Поняття та види необережності. Кримінальна протиправна самовпевненість. Кримінальна протиправна недбалість. Невинне заподіяння шкоди (випадок або казус), його відмінність від кримінальної протиправної недбалості. Подвійна (складна або змішана) форма вини, її значення для кваліфікації кримінальних правопорушень. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Мотив кримінального правопорушення. Мета кримінального правопорушення. Емоційний стан. Фізіологічний афект. Поняття та види помилок у кримінальному праві, їхній вплив на кримінальну відповідальність. Юридична та фактична помилки.

Змістовий модуль 3. Спеціальні положення про кримінальне правопорушення.

Тема 8. Поняття, види, структура і тлумачення закону про кримінальну відповідальність

Поняття закону про кримінальну відповідальність. Ознаки закону про кримінальну відповідальність. Значення закону про кримінальну відповідальність. Структура Кримінального кодексу України. Загальна і Особлива частини Кримінального кодексу України, їх єдність і взаємозв'язок. Гіпотеза. Диспозиція кримінально-правової норми. Види диспозицій кримінально-правових норм. Проста диспозиція кримінально-правових норм. Описова диспозиція кримінально-правових норм. Бланкетна диспозиція кримінально-правових норм. Відсылна диспозиція кримінально-правових норм. Санкція кримінально-правової норми. Види санкцій кримінально-правових норм. Відносно визначена санкція кримінально-правової норми. Абсолютно визначена санкція кримінально-

правової норми. Альтернативна санкція кримінально-правової норми. Поняття тлумачення кримінального закону. Значення тлумачення кримінального закону. Класифікація (види) тлумачення кримінального закону. Класифікація тлумачення кримінального закону залежно від суб'єкта тлумачення. Легальне (офіційне) тлумачення кримінального закону. Судове тлумачення кримінального закону. Казуальне тлумачення кримінального закону. Правозастосовне тлумачення кримінального закону. Наукове (доктринальне) тлумачення кримінального закону. Класифікація тлумачення кримінального закону за прийомами (засобами) тлумачення. Граматичне (філологічне) тлумачення кримінального закону. Систематичне тлумачення кримінального закону. Історичне тлумачення кримінального закону. Класифікація тлумачення кримінального закону за обсягом (результатом). Буквальне (адекватне) тлумачення кримінального закону. Обмежувальне тлумачення кримінального закону. Поширювальне тлумачення кримінального закону. Застосуванням кримінального закону за аналогією. Суб'єкти тлумачення кримінального закону. Спосіб тлумачення кримінального закону. Обсяг тлумачення кримінального закону. Просторова та часова юрисдикція кримінального закону. Зміст принципів чинності кримінального закону у просторі. Територія України. Громадянин України. Іноземець. Особа без громадянства. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Час вчинення кримінального правопорушення. Місце вчинення кримінального правопорушення. Набуття чинності кримінальним законом. Поняття часу вчинення кримінального правопорушення. Припинення (втрата) чинності кримінального закону. Обставини, внаслідок яких закон втрачає чинність. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі та її межі. «Проміжний» кримінальний закон. Зворотна дія «проміжного» кримінального закону. Пом'якшення кримінальної відповідальності. Скасування кримінальної протиправності діяння. Екстрадиція.

Тема 9. Стадії вчинення кримінального правопорушення

Поняття та види стадій умисного кримінального правопорушення. Поняття закінченого кримінального правопорушення. Момент закінчення певних видів кримінальних правопорушень. Продовжуване кримінальне правопорушення. Триваюче кримінальне правопорушення. Складене кримінальне правопорушення. Формальні, матеріальні, усічені склади кримінальних правопорушень. Поняття та види готування до кримінального правопорушення. Підшукування засобів або знарядь для вчинення кримінального правопорушення. Засоби вчинення кримінального правопорушення. Знаряддя вчинення кримінального правопорушення. Пристосування засобів або знарядь для вчинення кримінального правопорушення. Підшукування співучасників. Змова на вчинення кримінального правопорушення. Усунення перешкод. Інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення. Відмінність готування від виявлення наміру. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення. Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення. Види замаху. Закінчений замах. Незакінчений замах. Непридатний замах. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення. Відмінність замаху від готування. Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення. Кваліфікація невдалої співучасті.

Кваліфікація досягнення змови на вчинення кримінального правопорушення, організації злочинної групи, участі в організованій групі. Кваліфікація закінченого кримінального правопорушення, що являє собою готування до іншого кримінального правопорушення. Кваліфікація невдалої спроби вчинити кримінальне правопорушення з матеріальним складом, якщо фактично заподіяна шкода є ознакою складу іншого закінченого кримінального правопорушення. Кваліфікація кримінального правопорушення, об'єктивна сторона якого включає два чи більше не альтернативних діяння. Кваліфікація дій співучасників у випадку коли виконавець вчинив лише замах на кримінальне правопорушення. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця, її поняття й ознаки. Дійове каяття. Розмежування добровільної відмови від кримінального правопорушення та дійового каяття.

Тема 10. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Поняття та значення співучасті у кримінальному правопорушенні. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Види співучасників. Виконавець та співвиконавець кримінального правопорушення. Організатор кримінального правопорушення. Організація вчинення кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень). Керування підготовкою кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень). Керування вчиненням кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень). Утворення (створення) організованої групи чи злочинної організації. Керування організованою групою або злочинною організацією. Забезпечення фінансування кримінально-протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Організація приховування кримінальної протиправної діяльності організованої групи або злочинної організації. Підбурювач. Схиляння підбурювачем до вчинення конкретного кримінального правопорушення. Схиляння підбурювачем співучасника до вчинення кримінального правопорушення, визначеного родовими (видовими) ознаками. Схиляння підбурювачем співучасника до вчинення будь-якого кримінального правопорушення. Пособник кримінального правопорушення. Види пособництва. Пособництво фізичне. Пособництво інтелектуальне. Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Форми співучасті: поняття, ознаки, значення. Проста форма співучасті. Складна форма співучасті. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб. Вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб. Вчинення кримінального правопорушення організованою групою. Вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією. Специфічні прояви співучасті. Посереднє виконавство (виконання). Співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом. Співвиконавство у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом. Правила кваліфікації кримінальних правопорушень зі спеціальним суб'єктом. Провокація кримінального правопорушення. Потурання кримінальному правопорушенню. Ексцес співучасника. Ексцес виконавця. Кількісний ексцес виконавця. Якісний ексцес виконавця. Кількісно-якісний ексцес виконавця. Невдалі організація, пособництво чи підбурювання до кримінального правопорушення. Добровільна відмова співучасників від доведення кримінального правопорушення до кінця. Поняття та

види причетності до кримінального правопорушення. Заздалегідь не обіцяне приховування кримінального правопорушення. Заздалегідь не обіцяне придбання чи збут майна, добутого кримінальним протиправним шляхом. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Заздалегідь не обіцяне потурання кримінальному правопорушенню. Неповідомлення про кримінальне правопорушення. Кримінальна відповідальність за причетність до кримінального правопорушення.

Тема 11. Множинність кримінальних правопорушень

Поняття та види одиничних кримінальних правопорушень. Прості одиничні кримінальні правопорушення. Ускладнені одиничні кримінальні правопорушення. Триваюче кримінальне правопорушення. Продовжуване кримінальне правопорушення: поняття й ознаки. Складене (складне) кримінальне правопорушення. Значення одиничних кримінальних правопорушень. Поняття, загальні ознаки та види (форми, прояви) множинності кримінальних правопорушень. Відмінність множинності кримінальних правопорушень від триваючих, продовжуваних та складних (складених) кримінальних правопорушень. Практичне значення множинності кримінальних правопорушень. Поняття, ознаки, види та правові наслідки повторності кримінальних правопорушень. Повторність кримінальних правопорушень, не пов'язана із засудженням винного за раніше вчинене ним кримінальне правопорушення (фактична повторність). Кваліфікація повторності тотожних кримінальних правопорушень. Повторність кримінальних правопорушень, пов'язана із засудженням винного за раніше вчинене ним кримінальне правопорушення. Правові наслідки повторності кримінальних правопорушень. Поняття, ознаки, види та правові наслідки сукупності кримінальних правопорушень. Ідеальна сукупність кримінальних правопорушень. Реальна сукупність кримінальних правопорушень. Значення сукупності кримінальних правопорушень для кваліфікації кримінальних правопорушень та призначення покарання. Поняття, основні ознаки, види та правові наслідки рецидиву кримінальних правопорушень. Загальний рецидив кримінальних правопорушень. Спеціальний рецидив кримінальних правопорушень. Простий рецидив кримінальних правопорушень. Складний рецидив кримінальних правопорушень. Пенітенціарний рецидив кримінальних правопорушень. Рецидив тяжких і особливо тяжких кримінальних правопорушень. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень. Правила кваліфікації при рецидиві тотожних кримінальних правопорушень. Кримінально-правове значення рецидиву. Правила кваліфікації при рецидиві однорідних чи різнорідних кримінальних правопорушень.

Змістовий модуль 4. Покарання, звільнення від нього та його відбування.

Тема 12. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Поняття, загальні ознаки та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Суспільна небезпека. Соціальна корисність (нейтральність). Протиправність. Правомірність. Поняття необхідної оборони й умови її правомірності. Самозахист. Перевищення меж необхідної оборони. Уявна

оборона. Відповідальність за шкоду, заподіяну в стані уявної оборони. Поняття та умови правомірності дій по затриманню особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Перевищення меж заподіяння шкоди особи, що вчинила кримінальне правопорушення, при її затриманні. Застосування вогнепальної зброї. Поняття крайньої необхідності та умови її правомірності. Перевищення меж крайньої необхідності. Фізичний або психічний примус як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. Згода потерпілого на заподіяння шкоди. Евтаназія. Виконання наказу або розпорядження як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. Діяння, пов'язане з ризиком (виправданий ризик) як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Організована група. Злочинна організація. Спеціальне завдання. Підстави, за наявності яких особа, що виконувала спеціальне завдання, підлягає кримінальній відповідальності.

Тема 13. Покарання та його призначення

Поняття, ознаки покарання та їх характеристика. Мета покарання, її складові та їх характеристика. Кара. Виправлення засуджених. Загальна превенція (загальне попередження або загальне запобігання вчиненню) кримінальних правопорушень. Спеціальна превенція (спеціальне попередження або спеціальне запобігання вчиненню) кримінальних правопорушень. Класифікація покарань та характеристика їх видів. Основні покарання. Додаткові покарання. Покарання, які можуть застосовуватися як основні, так і додаткові. Покарання, пов'язані з ізоляцією від суспільства. Покарання, не пов'язані з ізоляцією від суспільства. Покарання, пов'язані з обмеженнями майнового характеру. Покарання, не пов'язані з обмеженнями майнового характеру. Загальні покарання. Спеціальні покарання. Покарання, що не можуть бути призначені, якщо вони не передбачені як основні чи додаткові санкцією статті Особливої частини КК (крім випадків призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом – ст. 69 КК). Покарання, що можуть бути призначені й у випадках, коли вони не передбачені санкцією статті Особливої частини КК. Покарання, що взагалі не передбачені санкцією статті (частини статті) Особливої частини КК. Система покарань: поняття, ознаки, правила побудови та їх характеристика. Кримінально-правова характеристика штрафу. Кримінально-правова характеристика позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Кримінально-правова характеристика позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Кримінально-правова характеристика громадських робіт. Кримінально-правова характеристика виправних робіт. Кримінально-правова характеристика службових обмежень для військовослужбовців. Кримінально-правова характеристика конфіскації майна. Кримінально-правова характеристика арешту. Кримінально-правова характеристика обмеження волі. Кримінально-правова характеристика тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Кримінально-правова характеристика позбавлення волі на певний строк. Кримінально-правова характеристика довічного позбавлення волі.

Принципи та загальні засади призначення покарання. Обставини, що пом'якшують покарання. Обставини, що обтяжують покарання. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.

Тема 14. Звільнення від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування

Правові підстави, порядок та види звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обставин. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Поняття звільнення від покарання та його види. Звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Обов'язки, що покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням. Застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування. Кримінально-правова характеристика амністії. Помилування.

Змістовий модуль 5. Поняття Особливої частини кримінального права. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, особи, власності, довкілля, громадської безпеки й у сфері господарської діяльності.

Тема 15. Поняття Особливої частини кримінального права

Поняття Особливої частини кримінального права та її значення. Співвідношення Загальної і Особливої частин кримінального права. Система Особливої частини кримінального законодавства України. Критерії систематизації. Особливості систем Особливої частини кримінального законодавства інших країн. Роль науки кримінального права в розкритті змісту

норм Особливої частини кримінального права, вирішенні питань правильної кваліфікації. Значення вивчення судової практики і її узагальнень з окремих категорій кримінальних справ для правильного розуміння й застосування кримінально-правових норм Особливої частини. Джерела судової практики. Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень. Правові основи кваліфікації кримінальних правопорушень. Состав кримінального правопорушення – правова модель і юридична підстава кваліфікації кримінальних правопорушень. Формула кваліфікації та формулювання звинувачення. Кваліфікація кримінального правопорушення і склад кримінального правопорушення. Значення об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта й суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення для кваліфікації. Значення правильної кваліфікації кримінальних правопорушень для здійснення правосуддя. Правильна кваліфікація як необхідна умова дотримання законності, прав і свобод громадян.

Тема 16. Злочини проти основ національної безпеки України

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України. Державна зрада. Колабораційна діяльність. Пособництво державі-агресору. Посягання на життя державного чи громадського діяча. Диверсія. Поняття диверсії. Види диверсійних дій. Шпигунство. Поняття шпигунства. Спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності за шпигунство та державну зраду.

Тема 17. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Загальна характеристика і види. Життя як об'єкт кримінально-правової охорони. Поняття вбивства та його види. Умисне вбивство без обтяжуючих та пом'якшуючих обставин. Умисне вбивство за обтяжуючих обставин. Умисне вбивство за пом'якшуючих обставин і його види. Умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Відповідальність співучасників. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Поняття перевищення меж необхідної оборони та перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Психічне ставлення суб'єкта до смерті потерпілого. Вбивство через необережність. Відмежування цього виду вбивства від інших кримінальних правопорушень, поєднаних із заподіянням смерті потерпілому. Доведення до самогубства.

Поняття й види тілесних ушкоджень. Ступінь тяжкості тілесних ушкоджень. Критерії для визначення тяжкості тілесних ушкоджень. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Поняття тяжкого тілесного ушкодження і його види. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Поняття середньої тяжкості тілесного ушкодження і його ознаки. Умисне тяжке тілесне ушкодження за пом'якшуючих обставин. Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання. Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Поняття перевищення меж необхідної оборони та

перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Психічне ставлення суб'єкта до заподіяння тяжких тілесних ушкоджень. Умисне легке тілесне ушкодження. Поняття легкого тілесного ушкодження, його види та ознаки.

Побої і мордування. Каткування. Погроза вбивством. Реальність погрози як умова відповідальності за це кримінальне правопорушення. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Зараження венеричною хворобою. Незаконна лікувальна діяльність. Незаконне проведення дослідів над людиною. Порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини. Насильницьке донорство. Насильство та обман. Суб'єкт кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Незаконне розголошення лікарської таємниці. Наслідки кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кримінальні правопорушення, що ставлять в небезпеку життя чи здоров'я особи.

Тема 18. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи, їх загальна характеристика й види. Конституція України про охорону волі, честі та гідності особи. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Захоплення заручників. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Завідомість як ознака цього кримінального правопорушення. Підміна дитини. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Експлуатація дітей. Потерпілий від кримінального правопорушення. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Потерпілий від кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Згвалтування. Потерпілий від згвалтування. Сексуальне насильство та його відмежування від згвалтування. Примушування до вступу у статевий зв'язок. Розбещення неповнолітніх. Потерпілий від кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Домагання дитини для сексуальних цілей. Вид складу кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони.

Тема 19. Кримінальні правопорушення проти власності

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти власності. Поняття викрадення. Корисливі кримінальні правопорушення проти власності з ознаками викрадення. Крадіжка. Поняття й ознаки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Грабіж. Поняття й ознаки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Розбій. Поняття й ознаки. Особливості складу кримінального правопорушення за конструкцією об'єктивної сторони. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Вимагання. Поняття й ознаки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Шахрайство. Поняття й ознаки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Поняття та ознаки привласнення. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

Корисливі кримінальні правопорушення проти власності без ознак викрадення. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Ознаки діяння. Суб'єктивні ознаки. Відмінність від шахрайства. Привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Відмінність від розкрадання. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом. Ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності. Умисне знищення або пошкодження майна. Необережне знищення або пошкодження майна. Види діяння. Наслідки. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Порушення обов'язків щодо охорони майна. Види діяння. Погроза знищення майна. Види діяння. Особливості способу. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення.

Тема 20. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення проти довілля

Поняття, загальна характеристика й види господарських кримінальних правопорушень. Контрабанда культурних цінностей та зброї. Контрабанда лісоматеріалів та інших порід дерев. Контрабанда товарів. Протидія законній господарській діяльності. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Шахрайство з фінансовими ресурсами. Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції. Вид складу кримінальних правопорушень. Конкуренція кримінально-правових норм. Особливості суб'єктивної сторони. Поняття нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. Предмет кримінального правопорушення. Визначення розміру спричиненої шкоди. Поняття незаконної приватизації державного, комунального майна. Предмет кримінального правопорушення. Ознаки об'єктивної сторони. Умови притягнення до відповідальності. Кваліфікуючі ознаки. Проблеми вдосконалення кримінального законодавства у сфері господарської діяльності. Значення правильної кваліфікації господарських кримінальних правопорушень у діяльності ОВС.

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти довілля. Порушення правил екологічної безпеки. Забруднення або псування земель. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Забруднення атмосферного повітря. Порушення правил охорони вод. Кваліфікуючі обставини. Особливості суб'єктивної сторони. Порушення законодавства про захист рослин. Незаконне полювання. Відмежування від

суміжних складів кримінальних правопорушень. Порушення ветеринарних правил.

Тема 21. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Терористичний акт. Поняття терористичного акту, його ознаки. Фінансування тероризму. Види дій, що утворюють об'єктивну сторону. Мета як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності. Створення злочинної організації. Поняття злочинної організації, її ознаки. Бандитизм. Поняття банди та її ознаки. Види діянь. Особливості законодавчої конструкції даного кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Предмет кримінального правопорушення. Види дій та спосіб їх вчинення. Суб'єктивна сторона, суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки. Характеристика діяння. Наслідки кримінального правопорушення. Поняття умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства. Предмет кримінального правопорушення. Характеристика діяння. Наслідки кримінального правопорушення.

Змістовий модуль 6. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху, експлуатації транспорту, громадського порядку, моральності, авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, журналістів, здоров'я населення, правосуддя, встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення), миру, безпеки людства, міжнародного правопорядку, у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призиву, мобілізації, службової діяльності, професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Тема 22. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Поняття залізничного, водного й повітряного транспорту. Види діянь. Особливості законодавчої структури і конструкції складу кримінального правопорушення. Відповідальність за створення небезпеки настання наслідків. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Поняття транспортного засобу. Види діянь. Причинний зв'язок та наслідки, їх характеристика. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Поняття транспортного засобу. Момент закінчення даного кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Випуск в експлуатацію технічно-несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Види діянь. Наслідки кримінального правопорушення. Характеристика причинного зв'язку.

Тема 23. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Групове порушення громадського порядку. Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Масові заворушення. Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Хуліганство. Поняття та види. Момент закінчення кримінального правопорушення. Знаряддя хуліганства та їх вплив на кваліфікацію. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення проти моральності

Поняття наруги над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Місце вчинення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

Тема 24. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Поняття, характеристика й види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Поняття контрабанди. Об'єкт кримінального правопорушення. Предмет кримінального правопорушення. Ознаки об'єктивної сторони. Відмежування від суміжних складів. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Поняття злочинних дій. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Умови звільнення від кримінальної відповідальності. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Об'єкт кримінального правопорушення. Поняття схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Об'єкт кримінального правопорушення. Поняття незаконного публічного вживання наркотичних засобів. Кваліфікуючі ознаки.

Тема 25. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Розголошення державної таємниці. Поняття державної таємниці. Незаконне переправлення осіб через державний кордон. Незаконне перетинання державного кордону. Особливості суб'єктивної сторони. Мотиву та мети. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особовий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особовий період. Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки.

Тема 26. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Поняття службової особи. Зловживання владою або службовим становищем. Поняття та ознаки діяння. Наслідки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей. Службове підроблення. Від складу кримінального правопорушення. Службова недбалість. Особливості суб'єктивної сторони. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Поняття неправомірної вигоди. Зловживання впливом. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі обставини.

Тема 27. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Конституція України про охорону правосуддя. Поняття та види кримінальних правопорушень проти правосуддя. Завідомо незаконне затримання, привід, арешт або тримання під вартою. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Завідомість як ознака кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань. Втеча з місця позбавлення волі. Порушення правил адміністративного нагляду. Втручання в діяльність захисника чи представника особи. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Види діяння. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги. Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Тема 28. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення). Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Поняття військового кримінального правопорушення. Непокора. Невиконання наказу. Особливості суб'єктивної сторони. Обтяжуючі винуватини. Дезертирство. Суб'єкт кримінального правопорушення. Добровільна здача в полон. Особливості суб'єктивної сторони. Мародерство. Значення для кваліфікації факультативних ознак об'єктивної сторони. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Пропаганда війни. Порушення законів та звичаїв війни. Застосування зброї масового знищення. Екоцид. Геноцид.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Загальні положення кримінального права													
Тема 1. Поняття кримінального права	13	2	2			9	14	2					12
Тема 2. Поняття та види кримінального правопорушення. Кримінальна відповідальність та її підстава	13	2	2			9	14	2					12
Тема 3. Склад кримінального правопорушення	13	2	2			9	14		2				12
Разом за змістовим модулем 1	39	6	6			27	42	4	2				36
Змістовий модуль 2. Склад кримінального правопорушення													
Тема 4. Об'єкт кримінального правопорушення	13	2	2			9	12						12
Тема 5. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення	13	2	2			9	12						12
Тема 6. Суб'єкт кримінального правопорушення. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування	13	2	2			9	11						11
Тема 7. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення	12	2	2			8	11						11
Разом за змістовим модулем 2	51	8	8			35	48						48
Усього годин за модулем 1	90	14	14			62	90	4	2				84
Модуль 2													
Змістовий модуль 3. Спеціальні положення про кримінальне правопорушення													
Тема 8. Поняття, види, структура і тлумачення закону про кримінальну відповідальність	12	2	2			8	12						12
Тема 9. Стадії вчинення кримінального правопорушення	13	2	2			9	16	2	2				12
Тема 10. Співучасть у кримінальному правопорушенні	13	2	2			9	14	2					12
Разом за змістовим модулем 3	38	6	6			26	42	4	2				36
Змістовий модуль 4. Покарання, звільнення від нього та його відбування													
Тема 11. Множинність кримінальних правопорушень	13	2	2			9	12						12
Тема 12. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	13	2	2			9	12						12
Тема 13. Покарання та його призначення	13	2	2			9	12						12
Тема 14. Звільнення від кримінальної	13	2	2			9	12						12

відповідальності, покарання та його відбування												
Разом за змістовим модулем 4	52	8	8			36	48					48
Усього годин за модулем 2	90	14	14			55	90	4	2			84
Модуль 3												
Змістовий модуль 5. Поняття Особливої частини кримінального права. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, особи, власності, довкілля, громадської безпеки й у сфері господарської діяльності												
Тема 15. Поняття Особливої частини кримінального права	12	2	2			8	12	2				10
Тема 16. Злочини проти основ національної безпеки України	12	2	2			8	12	2				10
Тема 17. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	12	2	2			8	12		2			10
Тема 18. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	12	2	2			8	10					10
Тема 19. Кримінальні правопорушення проти власності	12	2	2			8	12		2			10
Тема 20. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення проти довкілля.	12	2	2			8	10					10
Тема 21. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 5	84	14	14			56	78	4	4			70
Змістовий модуль 6. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху, експлуатації транспорту, громадського порядку, моральності, авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, журналістів, здоров'я населення, правосуддя, встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення), миру, безпеки людства, міжнародного правопорядку, у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призиву, мобілізації, службової діяльності, професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг												
Тема 22. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	12	2	2			8	12	2				12
Тема 23. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	12	2	2			8	12		2			12
Тема 24. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	12	2	2			8	12					12
Тема 25. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призиву та мобілізації	12	2	2			8	10					11
Тема 26. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг	12	2	2			8	12					12
Тема 27. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	12	2	2			8	10					10
Тема 28. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	12	2	2			8	12					10
Тема 29. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	12	2	2			8						10
Разом за змістовим модулем 6	96	16	16			64	80	2	2			91
Усього годин	180	30	30			120	180	6	6			168

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття кримінального права	2
2	Поняття та види кримінального правопорушення. Кримінальна відповідальність та її підстава	2
3	Склад кримінального правопорушення	2
4	Об'єкт кримінального правопорушення	2
5	Об'єктивна сторона кримінального правопорушення	2
6	Суб'єкт кримінального правопорушення. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування	2
7	Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення	2
8	Поняття, види, структура і тлумачення закону про кримінальну відповідальність	2
9	Стадії вчинення кримінального правопорушення	2
10	Співучасть у кримінальному правопорушенні	2
11	Множинність кримінальних правопорушень	2
12	Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	2
13	Покарання та його призначення	2
14	Звільнення від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування	2
15	Поняття Особливої частини кримінального права	2
16	Злочини проти основ національної безпеки України	2
17	Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	2
18	Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	2
19	Кримінальні правопорушення проти власності	2
20	Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення проти довкілля.	2
21	Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	2
22	Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	2
23	Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	2
24	Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	2
25	Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних	2

	кордонів, забезпечення призиву та мобілізації	
26	Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг	2
27	Кримінальні правопорушення проти правосуддя	2
28	Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	2
29	Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття кримінального права	9
2	Поняття та види кримінального правопорушення. Кримінальна відповідальність та її підстава	9
3	Склад кримінального правопорушення	9
4	Об'єкт кримінального правопорушення	9
5	Об'єктивна сторона кримінального правопорушення	9
6	Суб'єкт кримінального правопорушення. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування	9
7	Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення	8
8	Поняття, види, структура і тлумачення закону про кримінальну відповідальність	8
9	Стадії вчинення кримінального правопорушення	9
10	Співучасть у кримінальному правопорушенні	9
11	Множинність кримінальних правопорушень	9
12	Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	9
13	Покарання та його призначення	9
14	Звільнення від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування	9
15	Поняття Особливої частини кримінального права	8
16	Злочини проти основ національної безпеки України	8
17	Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	8
18	Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	8
19	Кримінальні правопорушення проти власності	8
20	Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення проти довкілля.	8

21	Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	8
22	Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	8
23	Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	8
24	Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	8
25	Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призиву та мобілізації	8
26	Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг	8
27	Кримінальні правопорушення проти правосуддя	8
28	Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	8
29	Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	8

7. Методи навчання

Методи навчання. Інтерактивні методи: відповіді на запитання й опитування думок здобувачів вищої освіти, аналіз історій і ситуацій, дискусії, дебати, мозковий штурм, відпрацювання навичок, ігрове перевтілення. Активні методи: моделювання професійної діяльності. Інноваційні методи: компетентнісний, заняття – інсценування. Заняття на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Наочні методи: зображення, фотографії, відеоролики, ребуси. Практичні методи: вправи, творчі роботи (написання статей і тез доповідей). Методи дистанційного навчання.

8. Засоби оцінювання

Форми оцінювання. Форми поточного оцінювання: виступи на практичних заняттях. Оцінювання самостійної роботи: перевірка індивідуальних завдань, захист реферату, презентації. Форма модульного оцінювання: письмова контрольна робота. Модульне оцінювання складається з поточного оцінювання та модульного контрольного оцінювання. Форма підсумкового семестрового оцінювання: залік і два екзамени.

9. Критерії оцінювання

Оцінка знань здобувачів вищої освіти здійснюється за накопичувальною бальною системою. Навчальний семестр складається з двох змістовних модулів.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання кожен змістовний модуль оцінюється за певною кількістю балів.

1 семестр. Підсумкова оцінка за залік визначається як сума двох контролів за перший і другий змістовні модулі за 100-бальною шкалою.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання навчальна дисципліна в цілому оцінюється за 100-бальною шкалою.

Оцінка за 100-бальною шкалою переводиться відповідно у двобальну шкалу (зараховано – не зараховано).

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	PK1	T4	T5	T6	T7	PK2	100
17	17	16	50	12	13	12	13	50	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

2 семестр. Підсумкова оцінка визначається як сума двох контролів за перший та другий змістовні модулі за 70-бальною шкалою. Здобувач вищої освіти складає іспит за 30-бальною шкалою. В цьому випадку підсумкова оцінка визначається як сума в цілому двох змістовних модулів та іспиту за 100-бальною шкалою.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання навчальна дисципліна в цілому оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий контроль (сума)					Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4					70	30	100
T8	T9	T10	PK3	T11	T12	T13	T14	PK4			
10	10	10	30	10	10	10	10	40			

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

3 семестр. Підсумкова оцінка визначається як сума двох контролів за перший та другий змістовні модулі за 60-бальною шкалою. Здобувач вищої освіти складає іспит за 40-бальною шкалою. В цьому випадку підсумкова оцінка визначається як сума в цілому двох змістовних модулів та іспиту за 100-бальною шкалою.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання навчальна дисципліна в цілому оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий контроль (сума)	Підсумковий тест (екзамен)	Сума			
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							60	40	100			
T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	PK5	T22	T23	T24	T25	T26	T27				T28	T29	PK6
4	4	4	4	4	4	4	28	4	4	4	4	4	4				4	4	32

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання кожен змістовний модуль оцінюється за відповідною кількістю балів.

Під час контролю по першому змістовному модулю враховуються наступні види робіт та відповідні критерії:

– повнота відповіді та активність роботи здобувача вищої освіти на практичному занятті оцінюється до 4 балів (7 практичних занять по 4 бали = 28 балів).

Під час контролю по другому змістовному модулю враховуються наступні види робіт та відповідні критерії:

– повнота відповіді та активність роботи здобувача вищої освіти на практичному занятті оцінюється до 4 бали (8 практичних занять по 4 бали = 32 бали);

Підсумковий контроль визначається як сума двох контролів за перший та другий змістовні модулі, а також екзамен – до 40 балів.

Оцінювання на екзамені враховує наступні критерії:

– здобувач вищої освіти отримує два питання, які потребують змістовної відповіді, кожне з них оцінюється від 0 до 20 балів;

– 48–40 балів отримують здобувачі вищої освіти, які повністю розкрили сутність поняття, дали його чітке визначення або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного положення;

– 39–29 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

– 28–18 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

– 17–0 балів отримують здобувачі вищої освіти, які частково і поверхово визначили те чи інше поняття або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

Підсумкова оцінка визначається як сума в цілому двох змістовних модулів та екзамену.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час підсумкового контролю (екзамену) враховуються наступні види робіт та відповідні критерії:

– правильність виконання, оформлення та повнота відповіді при захисті контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється до 76 балів;

– екзамен – до 24 балів.

Шкала оцінювання

Пояснення	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
позитивні оцінки	60-100	60-100	зараховано
незадовільні оцінки	1-59	1-59	не зараховано

10. Методичне забезпечення

1. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл. Т. Є. Леоненко. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 14 с.

2. Програма навчальної дисципліни «Кримінальне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / Укл. Т. Є. Леоненко. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 31 с.

3. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Кримінальне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» усіх форм навчання / Укл. Т. Є. Леоненко. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 99 с.

4. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Кримінальне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» усіх форм навчання / Укл. Т. Є. Леоненко. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 81 с.

5. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Кримінальне право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» заочної форми навчання / Укл. Т. Є. Леоненко. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024. – 34 с.

11. Рекомендована література

1. Вереша Р. В. Кримінальне право України (Загальна частина) : Практикум : Навчально-методичний посібник. Вид. 4-те перероб. та доповн. Київ: Алерта, 2024. 200 с.

2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Станом на 10 січня 2024 року. / За заг. ред. Копотуна І. М. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2024. 888 с.

3. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Вид.10-те, перероб. та допов. Київ: Алерта, 2024. 604 с.

4. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко; відп. ред. В. І. Тютюгін. 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2024. 366 с.

5. Кримінальне право України. Загальна частина : посіб. для підгот. до заліків та іспитів / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко; відп. ред. В. І. Тютюгін. 7-ме вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2024. 250 с.

6. Осмолян В.А. Кримінальне право (загальна частина) : конспект лекцій. Львів: Видавець ФОП Марченко Т.В., 2024. 296 с.

7. Балобанова Д. О., Газдайка-Василишин І. Б. Об'єкт кримінального правопорушення: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 44 с.

8. Кримінальне право України. Особлива частина. Альбом схем : навчальний посібник / О. В. Авраменко, С. Я. Бурда, І. Б. Газдайка-Василишин та ін.; за ред. М. В. Карчевського. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 616 с.

9. Кримінальне право. Загальна частина: практикум: навчальний посібник / за ред. П.С. Берзіна. Київ: Алерта, 2023. 608 с.
10. Навроцький В. О. Наскрізнi кримінально-правові поняття [Текст]: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 376 с.
11. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2023. 520 с.
12. Винник А. О., Мармура О. З., Пасека О. Ф. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності (в схемах): навчальний посібник; за ред. О. Ф. Пасеки. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 160 с.
13. Вереша Р.В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина : навчальний посібник. Київ: Алерта, 2022. 612 с.
14. Кримінальне право України : Загальна частина : тексти лекцій : навчально-методичний посібник / авт. : А. Я. Берш, В. П. Кедик, Е. Е. Кузьмін [та ін.]; за заг. ред. Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцова; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Астропрінт, 2022. 328 с.
15. Бондаренко О. С., Думчиков М. О. Кримінальне право. Загальна частина (у таблицях і схемах): навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2022. 114 с.
16. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін.; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернея. Київ: Норма права, 2022. 278 с.
17. Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Чернівці, 2022. 319 с.
18. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина : вид. 7-ме, перероб. та допов. Київ: Алерта, 2021. 500 с.
19. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / підготовлено колективом авторів; за заг. ред. В. Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.
20. Марін О. Відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг: навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2021. 272 с.
21. Франчук В. В. Кримінально-правова характеристика правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (у схемах) : навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 64 с.
22. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 584 с.
23. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.]; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.

24. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

25. Сухонос В. В., Білокінь Р. М. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст] : підручник. Суми: Університетська книга, 2018. 420 с.

26. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

27. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Харків: Право, 2013. Т. 1 : Загальна частина. 376 с.

28. Грищук В. К., Пасека О. Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб : порівн.-прав. дослідж. : монографія. Львів: ЛДУВС, 2013. 248 с.

29. Борисов В. І., Крайник Г. С. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою : монографія. Харків: Юрайт, 2012. 296 с.

30. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти: навчальний посібник / Мовчан А.В., Грищук В.К., Марін О.К., Щур Б.В., Канцір В.С., Красницький І.В., Шишко В.В., Благута Р.І.; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 328 с.

31. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (з наступними змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

32. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III (з наступними змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

33. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.04.2003 р. № 3. *ЮВУ (ІПБ)*. 2003. 28 червня.

34. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 08.10.2004 р. №15. *ВВСУ*. 2005. № 1. С. 9–12.

35. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 р. № 5. *ВВСУ*. 2005. № 5. С. 9–12.

36. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 5. *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах* / За заг. ред. В.Т. Маляренка. Київ: Юрінком Інтер, 2005. С. 300.

37. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. *ВВСУ*. 2006. № 1. С. 2–6.

38. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також

про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 14. *ВВСУ*. 2006. № 2. С. 6–11.

39. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 3. *ЮВУ (ІПБ)*. 2002. 29 червня – 5 липня. № 26. С. 26–29.

40. Про судову практику у справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 4. *ВВСУ*. 2002. № 4. С. 10–21 (вкладка).

41. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах* / За заг. ред. В.Т. Маляренка. Київ: Юрінком Інтер, 2005. С. 292.

42. Про деякі питання застосування судами України адміністративного та кримінального законодавства у зв'язку з набранням чинності Законом України від 22 травня 2003 р. «Про податок з доходів фізичних осіб»: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.05.2004 р. № 9. *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах* / За заг. ред. В.Т. Маляренка. Київ: Юрінком Інтер, 2005. С. 310.

43. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8. *ВВСУ*. 2005. № 6. С. 10–13.

16. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України // <http://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України
<http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України // <http://www.mon.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України // <http://www.scourt.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Вищого Господарського Суду України // <http://vgsu.arbitr.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>